

Vlastný materiál (návrh)

Správa o plnení Národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020 za rok 2019

---

1. Úvod

Vírus ľudskej imunodeficiencie (ďalej len „HIV“) a syndróm získanej ľudskej imunitnej nedostatočnosti (ďalej len „AIDS“) sú vážnym zdravotníckym a celospoločenským problémom. Narastajúci počet osôb s HIV/AIDS a nevyliciteľnosť tejto choroby zdôrazňujú skutočnosť, že prevencia je najúčinnjším prostriedkom v zabránení šírenia HIV/AIDS v populácii. V súlade s Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky bol v roku 2017 uznesením vlády Slovenskej republiky č. 468 na rokovaní vlády Slovenskej republiky schválený Národný program prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike na roky 2017 – 2020 (ďalej len „národný program“). Národný program vychádza zo špecifických charakteristík vo výskyte HIV/AIDS v Slovenskej republike. Je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky s dôrazom na ohrozené skupiny obyvateľstva. Koordinátorom národného programu je hlavný hygienik Slovenskej republiky, ktorý je zároveň predsedom Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS (ďalej len „národná komisia“). Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky koordinuje plnenie úloh a aktivít jednotlivých rezortov a organizácií zastúpených v národnej komisii, vyplývajúcich z národného programu. Finančné prostriedky na zabezpečenie úloh národného programu sú vyčlenené z rozpočtových kapitol zodpovedných rezortov.

2. Surveillance HIV/AIDS v Slovenskej republike

V Slovenskej republike sa epidemiologická a laboratórna surveillance HIV/AIDS vykonáva od roku 1985. Epidemiologickú surveillance zabezpečujú regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. Celoslovenské výsledky sumarizuje a vyhodnocuje mesačne a kvartálne Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave.

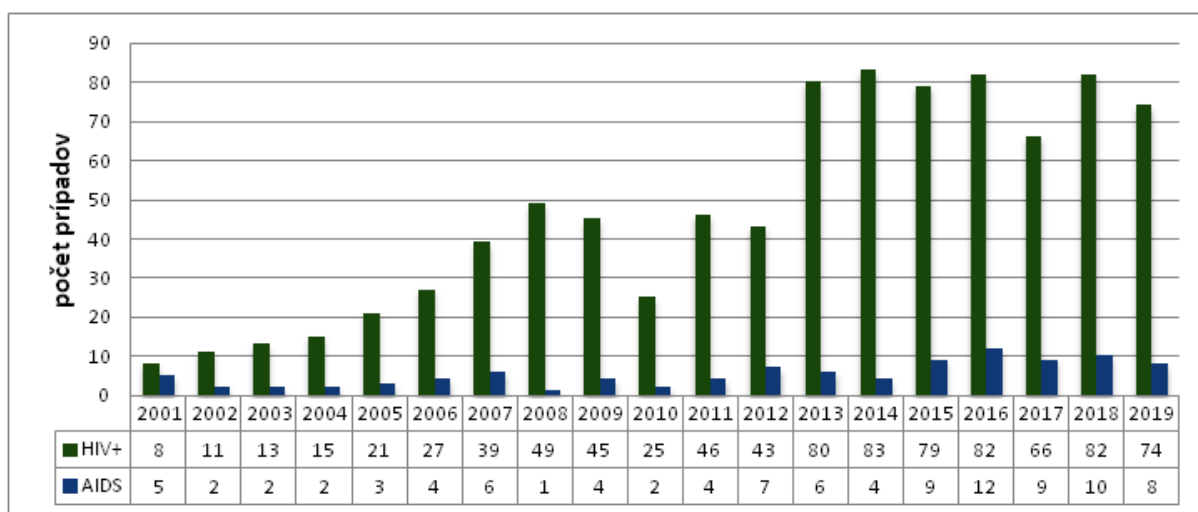
Laboratórnu surveillance vykonáva Národné referenčné centrum (ďalej len „NRC“) pre prevenciu HIV/AIDS na Slovenskej zdravotníckej univerzite v Bratislave, ktoré vykonáva vyšetrenie vírusovej záťaže, vyšetrenie rezistencie a tropizmu na základe žiadosti infektológov. Analyzujú sa výsledky skriningových vyšetrení darcov krvi, tkanív, orgánov a tehotných žien. Hodnotí sa aj antiretrovírusová liečba.

V Slovenskej republike je liečba ľudí žijúcich s HIV/AIDS zabezpečená na pracoviskách v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Martine, v Košiciach a v Nitre.

2.1 Výskyt HIV/AIDS v Slovenskej republike k 31. 12. 2019

V Slovenskej republike bolo v roku 2019 diagnostikovaných celkovo (u občanov SR i cudzincov) 102 nových prípadov HIV infekcie, čo predstavuje incidenciu 1,87 prípadov na 100 000 obyvateľov SR. V porovnaní s rokom 2018 (102 prípadov, incidencia 1,87/100 000 obyvateľov) nedošlo k vzostupu ani poklesu vo výskyte prípadov. Jedná sa o najvyšší výskyt prípadov v jednom kalendárnom roku, rovnaký bol aj v roku 2018. U občanov Slovenskej republiky bolo v roku 2019 vykázaných 74 nových prípadov HIV infekcie (73 prípadov u mužov, 1 prípad u žien), čo predstavuje incidenciu 1,35 prípadov na 100 000 obyvateľov SR. V porovnaní s rokom 2018 (82 prípadov, incidencia 1,51/100 000 obyvateľov SR) došlo k poklesu vo výskyte prípadov s indexom 1,11 teda o 11%. V roku 2019 bolo diagnostikovaných osem prípadov AIDS a hlásené dve úmrtia pacientov s HIV infekciou (**Graf 1**).

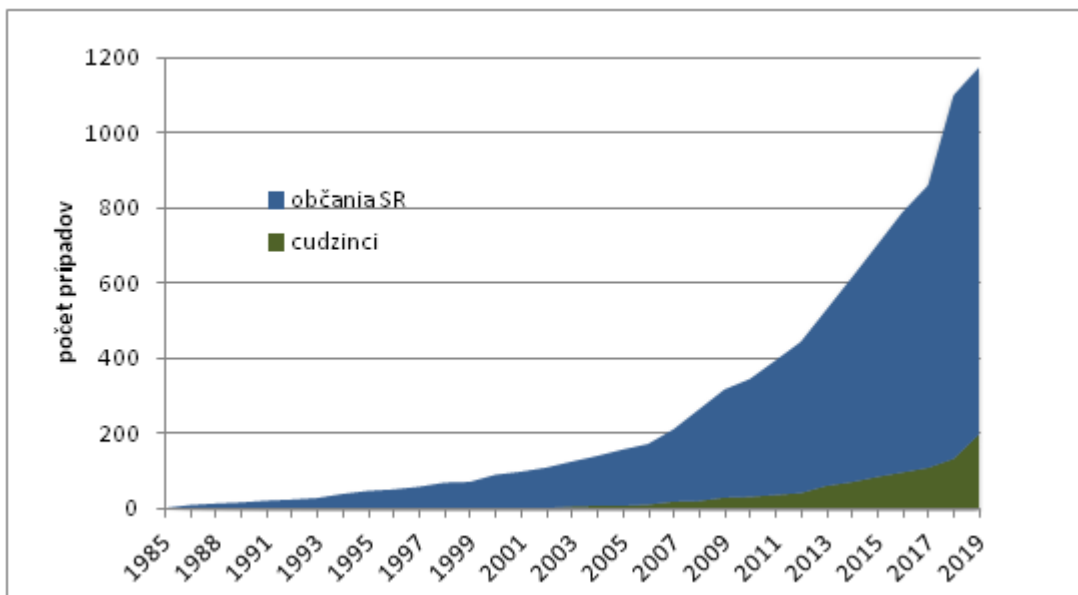
Oproti priemeru rokov 2014 - 2018 (76,0 prípadov) bol zaznamenaný pokles výskytu s indexom 1,03. Najvyšší výskyt bol zistený v roku 2014 (83 prípadov), druhý najvyšší výskyt bol zaznamenaný v roku 2016 a 2018 (82 prípadov), a tretí najvyšší v roku 2013 (80 prípadov). U cudzincov pri ich pobyte v Slovenskej republike bolo od 1.1.2019 do 31.12.2019 hlásených 28 nových prípadov HIV infekcie.

Graf 1: Výskyt prípadov HIV a AIDS od roku 2001 do 31.12.2019 (len občania Slovenskej republiky a cudzinci s trvalým pobytom) Zdroj: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave.

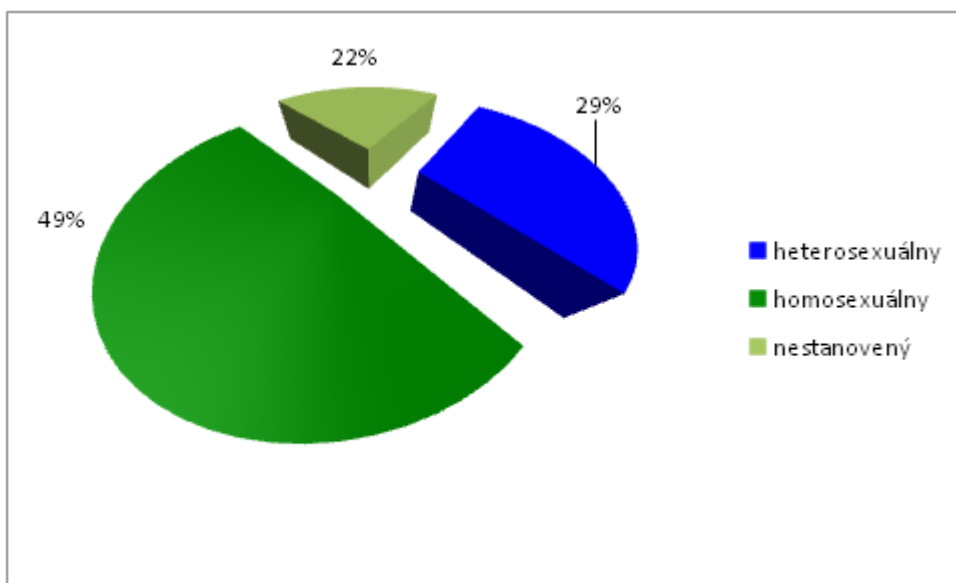
Od začiatku monitorovania prípadov HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 1985 do 31. 12. 2019 bolo registrovaných u občanov Slovenskej republiky a cudzincov spolu 1 174 prípadov infekcie vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti

(Graf 2). Z 978 prípadov u občanov Slovenskej republiky sa 875 vyskytlo u mužov a 103 u žien. U 126 osôb (113 mužov, 13 žien) prešla HIV infekcia do štádia AIDS a zaznamenaných bolo 73 úmrtí ľudí s HIV (z toho 54 v štádiu AIDS).

Graf 2: Kumulatívny počet prípadov HIV u občanov Slovenskej republiky a cudzincov k 31. 12.2019, Zdroj: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave.

Väčšina infekcií HIV bola v Slovenskej republike zaznamenaná v skupine mužov majúcich sex s mužmi a získanie nákazy homosexuálnym stykom bolo stanovené v 49 % prípadov. Heterosexuálnym stykom bolo prenesených 29 % infekcií, a v 22 % prípadov nebol spôsob prenosu stanovený (Graf 3). Najviac ľudí s HIV žije vo väčších mestách a najvyššia incidencia HIV infekcie je dlhodobo v Bratislavskom kraji. Počet ľudí žijúcich s HIV neustále narastá. U novo diagnostikovaných prípadov HIV infekcie výrazne prevláda jej akvizovanie pri sexuálnom styku. Hlavne u mužov dochádza k nákaze stále častejšie aj v nižšom veku. Sporadické prípady v ťažko dostupných skupinách populácie, hlavne u migrujúcich občanov Slovenskej republiky a u ľudí bez domova, vytvárajú riziko skrytého šírenia HIV infekcie.

Graf 3: Rozdelenie prípadov HIV infekcie podľa spôsobu prenosu. Údaje od 1.1.2019 do 31. 12. 2019, Zdroj: Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave

3. Prevencia HIV/AIDS v Slovenskej republike

Národný program je zameraný na celú populáciu Slovenskej republiky. Dôraz je kladený na ohrozené skupiny obyvateľstva. Prevencia HIV/AIDS je zameraná najmä na zníženie rizika vzniku a šírenia HIV infekcie, najmä na prevenciu sexuálneho prenosu HIV, prenosu HIV krvou, vertikálneho prenosu infekcie HIV a zníženie nežiaducich následkov, osobného a sociálneho dopadu HIV infekcie na jednotlivcov a spoločnosť - zabezpečenie adekvátnej zdravotnej a sociálnej starostlivosti a podporovanie akcií a aktivít smerujúcich k zníženiu sociálnych a ekonomických dopadov infekcie HIV/AIDS na spoločnosť. Základným pilierom prevencie je preexpozíčná a postexpozíčná profylaxia, ktorej zabezpečenie je v súčasnosti v Slovenskej republike nepostačujúce, vzhľadom na nedostupnosť lieku určeného na preexpozíčnú profylaxiu.

Aktivity národného programu sú zamerané na prevenciu, testovanie a epidemiologickú surveillance, poradenstvo, sledovanie a liečbu HIV/AIDS.

4. Vyhodnotenie plnenia aktivít národného programu za rok 2019

Pri uplatňovaní preventívnych aktivít je nevyhnutná spolupráca zodpovedných rezortov, organizácií a mimovládnych organizácií. Ide najmä o programy prevencie, vzájomnú informovanosť o aktivitách, prípravu a pripomienkovanie výučbových a propagačných materiálov a účasť v pracovných skupinách k projektom. Cieľom tejto spolupráce je jednotnosť v prezentovaní a podávaní informácií verejnosti so zárukou vzájomného rešpektu jednotlivých skupín obyvateľstva.

4. 1. Vyhodnotenie plnenia preventívnych aktivít

Na realizácii plnenia preventívnych aktivít participovalo Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, Ministerstvo obrany Slovenskej republiky, Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky, Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky - Zbor väzenskej a justičnej stráže, Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, NRC pre prevenciu HIV/AIDS, Centrum pre liečbu drogových závislostí, Slovenský Červený kríž a mimovládne organizácie.

Aktivita č. 1

Názov: **Programy a kampane prevencie HIV/AIDS (zamerané na širokú verejnosť, s dôrazom na partnerskú vernosť), vrátane tlačových materiálov v prevencii HIV/AIDS a zvýšenia informovanosti verejnosti prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov**

Plnenie:

- a) Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike sa zamerali na poradensko – edukačnú a informačno – propagačnú činnosť. Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vzdelávali širokú verejnosť prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov (najmä regionálnych printových, televíznych a rozhlasových médií), ktorá bola informovaná o HIV/AIDS, prevencii a o možnostiach bezplatného testovania. Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike spolupracovali s úradmi samosprávnych krajov, distribuovali letáky, na svojich webových stránkach majú uverejnené informácie o HIV/AIDS.
- b) Slovenský Červený kríž pripravil pre verejnosť informačný leták o HIV/AIDS. Mediálne boli aktivity zastrešené najmä regionálnymi televíziami, rádiom a tlačou v príslušných mestách, časopisom Zvesti Slovenského Červeného kríža a webovou stránkou www.redcross.sk. Medializácia bola zabezpečená aj prostredníctvom sociálnych sietí. Takmer 100 dobrovoľníkov Slovenského Červeného kríža prostredníctvom spomenutých aktivít a medializáciou oslovilo podľa odhadov viac ako 200 000 ľudí.
- c) NRC pre prevenciu HIV/AIDS v záujme vzdelávania širokej verejnosti poskytovalo médiám priebežne počas roka základné informácie o prevencii HIV/AIDS, s dôrazom na partnerskú vernosť, prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov ako aj prostredníctvom webovej stránky www.hivniejeaids.sk a <http://www.walki.sk/hiv-aids/> .

- d) Odbor zdravotnej starostlivosti Generálneho riaditeľstva zboru väzenskej a justičnej stráže distribuoval prostredníctvom jednotlivých zdravotníckych zariadení ústavov informačný leták, ktorý obsahoval najdôležitejšie informácie o infekcii HIV a bol určený pre klientov zboru, ktorí sú vo výkone väzby alebo vo výkone trestu odňatia slobody v zariadeniach zboru. Materiál bol vytlačený a distribuovaný obvineným a odsúdeným osobám v počte 17 000 kusov.
- e) Občianske združenie Prima na svojej webovej a sociálnej sieti podporilo viacero kampaní - Kampaň a výstava "HIV nemá tvár" (jeseň 2019 - 1.12.2019), Európsky týždeň testovania, Medzinárodný projekt - Integrate, Kampaň "Otestuj sa s PRIMOU" v rámci svetového dňa boja proti AIDS.

Aktivita č. 2

Názov: **Činnosť liniek pomoci a poradní AIDS**

Plnenie:

- a) Všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike poskytovali informácie o HIV/AIDS telefonicky alebo e - mailom. V rámci vybraných regionálnych úradov verejného zdravotníctva fungujú poradne, ktoré môže klient navštíviť osobne. Poradne, v ktorých sa poskytujú osobné konzultácie s možnosťou bezplatného odberu krvi na vyšetrenie HIV protilátok, sú zriadené v 11 regionálnych úradoch verejného zdravotníctva. Zriadené sú v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre, v Prešove, v Trenčíne, v Žiline, v Martine, v Dolnom Kubíne, v Liptovskom Mikuláši, v Nových Zámkoch a v Žiari nad Hronom. V roku 2019 bolo vykonaných 871 telefonických konzultácií. Poradňu navštívilo 655 klientov z toho bolo vykonaných 598 vyšetrení HIV protilátok. Otázky klientov pri osobných návštevách, telefonicky alebo e-mailom sa týkali predovšetkým informácií o HIV/AIDS, spôsobe prenosu infekcie, prvých klinických príznakov, priebehu infekcie, možnostiach diagnostiky a liečby, možnostiach odberu krvi na vyšetrenie.
- b) Pracovníci NRC pre prevenciu HIV/AIDS poskytovali v priebehu roka 2019 predtestové a potestové poradenstvo záujemcom o testovanie infekcie HIV v ambulancii HIV/AIDS, prostredníctvom telefonickej a aj elektronickej Linky dôvery HIV/AIDS. V roku 2019 odpovedali približne na 550 telefonických otázok a na 692 e - mailov, ktoré sa týkali najmä možností testovania infekcie HIV, konzultácie možného rizika HIV infekcie po rizikovej udalosti a možností terapie.
- c) Občianske združenie Odyseus prostredníctvom svojej webovej stránky www.hivaidssk zabezpečuje elektronické poradenstvo špecializujúce sa na problematiku HIV/AIDS. Ľudia, ktorí využili poradenstvo najviac zaujímali cesty prenosu vírusu HIV.

Aktivita č. 3

Názov: **Vzdelávacie programy zamerané na mládež, rovesnícke programy a iné vzdelávacie aktivity**

Plnenie:

- a) Regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonali 295 prednášok a besied pre viac ako 6 504 starších žiakov základných škôl, študentov stredných a vysokých škôl. Súčasťou edukačných aktivít bolo aj premietanie DVD filmov s tematikou HIV/AIDS. Súbežne boli distribuované vzdelávacie materiály a letáky. Občianske združenie Mladí ľudia a život v spolupráci s regionálnym úradom verejného zdravotníctva zrealizovali odborné výcviky v rámci projektu „Mladí ľudia a život“. Mladí aktivisti pod odbornou garanciou regionálneho úradu verejného zdravotníctva so sídlom v Spišskej Novej Vsi viedli viacero besied na tému HIV/AIDS a sexuálne prenosné ochorenia. Výchovno-vzdelávacou činnosťou vo vzťahu k školám vo veľkej miere participoval Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach.
- b) Slovenský Červený kríž realizoval rovesnícke programy zamerané na HIV/AIDS prevenciu na školách, motivačných stretnutiach pre mládež. 27 národne vyškolených dobrovoľníkov Mládeže Slovenského Červeného kríža z Územných spolkov SČK zrealizovalo diskusie a besedy pre viac ako 1000 študentov. V aktivitách využívali princíp „peer education“. Okrem významu prevencie bola počas stretnutí s mladými ľuďmi zdôraznená aj potreba odstraňovania diskriminácie a stigmatizácie ľudí žijúcich s HIV.
- c) Občianske združenie Odysseus už od roku 2001 realizuje program SEX/DROGY. Ide o jedinečný preventívny program pre mladých ľudí z celej Slovenskej republiky v rekreačnom prostredí klubov či festivalov. Cieľovou skupinou sú mladí ľudia, ktorí experimentujú s drogami alebo žijú aktívnym sexuálnym životom. Pracovníci na podujatiach poskytujú mladým ľuďom informácie o bezpečnejšom užívaní drog a bezpečnejšom sexe, rozdávajú vzdelávacie materiály, mužské a ženské kondómy, lubrikačné gély. Súčasťou sú aj workshopy navliekania mužského a ženského kondómu či krízová intervencia v prípade potreby. V roku 2019 občianske združenie v uvedenom prostredí kontaktovalo 1 500 mladých ľudí, vydalo 428 edukačných materiálov a brožúrok, vydalo 961 kondómov (mužských aj ženských) a 106 lubrikantov. Občianske združenie poskytlo 920 odborných konzultácií a realizovalo 608 workshopov navliekania mužského aj ženského kondómu. Súčasťou programu SEX/DROGY je aj internetová poradňa na webovej stránke www.drogy.org, prostredníctvom

ktorej vyhľadalo odbornú pomoc 49 ľudí, z toho väčšina kontaktovalo internetovú poradňu opakovane.

- d) Združenie STORM od roku 2010 organizuje interaktívne skupinové prednášky na školách. Aktivita sa realizuje v trvaní 90 minút s dvoma lektormi. V roku 2019 pracovníci Združenia STORM spolupracovali s deviatimi skupinami v Nitrianskom kraji a oslovili tak približne 221 žiakov. Aktivita poskytuje nielen informácie o HIV/AIDS, ale zároveň aj informácie o význame a dôležitosti červenej stužky. Každoročne zo strany škôl býva o prednášky vysoký záujem. Občianske združenie Prima realizovalo neformálne vzdelávanie v rámci projektu „Bezpečne na Kopčanoch“.

Aktivita č. 4

Názov: **Aktivity k Svetovému dňu boja proti AIDS**

Plnenie:

- a) Do aktivít k Svetovému dňu AIDS sa zapojil Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky a aj všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike. Na svojich webových stránkach uverejnili tlačovú správu Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky k Svetovému dňu AIDS, zhotovili informačné panely umiestnené vo svojich priestoroch, v zdravotníckych zariadeniach, v lekárňach, centrách voľného času a v mestách. V regionálnych periodikách boli uverejnené články, odvysielané televízne aj rozhlasové príspevky. Pracovníci vybraných regionálnych úradov verejného zdravotníctva pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS realizovali prednášky na základných a stredných školách. Celkovo bolo edukovaných pri príležitosti Svetového dňa AIDS okolo 3 656 žiakov na vyše 146 prednáškach. Veľa zaujímavých tém bolo prezentovaných pri príležitosti Svetového dňa AIDS na trojdňovom workshope „Mladí ľudia a život“, ktorý bol určený pre študentov stredných škôl zo Spišskej Novej Vsi, Krompách, Gelnice a Levoče. Zúčastnilo sa ho okolo 100 účastníkov. Workshop bol rozdelený do odbornej, športovej, kultúrno – spoločenskej časti. Sviečkový pochod pri príležitosti Svetového dňa HIV/AIDS bol uskutočnený v spolupráci s Územným spolkom Slovenského červeného kríža.
- b) NRC pre prevenciu HIV/AIDS pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS poskytlo záujemcom bezplatné a anonymné testovanie infekcie HIV spolu s edukačnými materiálmi o infekcii HIV. NRC v spolupráci s občianskymi združeniami Prima a Dom svetla Slovensko zorganizovali kampaň „HIV nemá tvár“. Dňa 20.12.2019 zorganizovali spoločnú tlačovú konferenciu, ktorá sa konala pri príležitosti Svetového dňa boja proti HIV/AIDS.

- c) Mládež Slovenského Červeného kríža zrealizovala už po 23-krát pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS 2019 kampaň „Sviečkový pochod“. Takmer 200 dobrovoľníkov v ôsmich mestách na Slovensku oslovilo viac ako 500 ľudí, ktorí sa zúčastnili sviečkových pochodov. Uskutočnili sa besedy na stredných školách a internátoch. Dobrovoľníci rozdávali v centrách miest červené stužky a propagačné materiály. Mediálne bola kampaň pokrytá regionálnymi televíziami, rádiami a tlačou v príslušných mestách a webovou stránkou www.redcross.sk. Medializácia bola zabezpečená aj prostredníctvom sociálnych sietí. Kampaň Sviečkový pochod organizoval Slovenský Červený kríž v Bratislave, kde sa zúčastnili dobrovoľníci z celého Slovenska. Mládež Slovenského Červeného kríža 29. 11. 2019 zorganizovala V. ročník národnej súťaže HIV/AIDS prevencia pre stredné školy v kultúrnom centre Dunaj V Bratislave. Národného kola sa zúčastnilo 30 súťažiacich z 10 stredných škôl z celého Slovenska. Národnému kolu predchádzalo online kolo, do ktorého sa zapojilo 72 stredných škôl, čím sme oslovili viac ako 210 žiakov, ktorí si svoje vedomosti v oblasti HIV/AIDS zmerali prostredníctvom online teoretických заданий. Súčasťou národnej súťaže bolo aj spoločné vytvorenie živej stužky na Námestí SNP v Bratislave. Slovenský Červený kríž je členom Európskej siete Národných spoločností Červeného kríža a Červeného polmesiaca pre prevenciu HIV/AIDS a tuberkulózy.
- d) Občianske združenie Prima v súvislosti so svetovým dňom boja proti AIDS realizovalo fotografickú výstavu a kampaň „HIV nemá tvár“ a kampaň „Otestuj sa s Primou.“
- e) Občianske združenie Odysseus v rámci svetového dňa boja proti AIDS na svojej sociálnej sieti uverejnilo správu z návštevy HIV checkpointu v Barcelone, ktorý ročne otestuje 1 000 mužov majúcich sex s mužmi. Združenie tak upriamilo pozornosť na nedostatok nízkoprahových zariadení, ktoré poskytujú testovania ohrozeným skupinám, ako aj úplnú absenciu možnosti liečby HIV či predexpozičnej profylaxie pre tieto skupiny v nízkoprahových zariadeniach v Slovenskej republike. Touto kampaňou oslovilo 555 ľudí.
- f) Členovia občianskeho združenia Slovenskej asociácie študentov medicíny pri príležitosti Svetového dňa boja proti AIDS oslovili s informáciami o HIV/AIDS približne 675 študentov vysokých škôl v Košiciach, v Martine a v Bratislave.

Aktivita č. 5

Názov: **Prevenca HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva**

Plnenie:

- a) Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Trebišove vykonáva prevenciu prostredníctvom Intervenčného programu na prevenciu vybraných prenosných ochorení v meste Trebišov. Prevencia sa realizuje prostredníctvom zaškolených rómskych asistentov osvetu zdravia, ktorí pôsobia v rómskych osadách v okrese Trebišov v rámci projektu „Zdravé komunity“ poskytnutím edukačných materiálov.

Edukačné aktivity zamerané špecificky na problematiku dospievania, výchovu k zodpovednému partnerstvu, rodičovstvu, na primárnu prevenciu infekcie HIV/AIDS alebo prevenciu pohlavne prenosných infekcií u marginalizovaných skupín obyvateľstva vykonal Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach. Vzdelávanie bolo orientované na problematiku zdravého spôsobu života, dospievania, výchovu k zodpovednému partnerstvu a rodičovstvu, prevencia drogových záležitostí, na primárnu prevenciu infekcie HIV/AIDS a aj prevenciu pohlavne prenosných infekcií. Aktivity sa vykonávali u starších žiakov špeciálnych základných škôl a u adolescentov z Detského domova. Celkovo bolo oslovených 274 detí.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Humennom formou besedy informoval 19 marginalizovaných mladistvých osôb o možnostiach prevencie infekcie HIV/AIDS.

Regionálny úrad verejného zdravotníctva so sídlom v Starej Ľubovni zabezpečil distribúciu letákov a prednášku pre adolescentov marginalizovaných skupín obyvateľstva.

- b) Úrad splnomocnenca vlády Slovenskej republiky pre rómske komunity vypracoval Aktualizované akčné plány Stratégie Slovenskej republiky pre integráciu Rómov do roku 2020 na roky 2019 - 2020, ktoré boli schválené vládou Slovenskej republiky v roku 2019. Súčasťou uvedeného dokumentu je aj Akčný plán pre oblasť zdravia, v ktorom je zdôraznená potreba zlepšenia prístupu ku kvalitnej zdravotnej starostlivosti, k ochrane a podpore dobrého zdravia, prevencii chorôb a zlepšenia životných podmienok, zvýšenie kvality a dostupnosti služieb, programov a aktivít cielených na podporu zdravého životného štýlu obyvateľov marginalizovaných rómskych komunit. Aktivitami Akčného plánu pre oblasť zdravia sa napína aj prevencia HIV/AIDS u obyvateľov marginalizovaných skupín obyvateľstva vrátane rómskych komunit.

Aktivita č. 6

Názov: Zdravotná výchova určená pre najrizikovejšiu skupinu - mužov majúcich sex s mužmi, zameraná na zvýšenie osobnej zodpovednosti pri šírení infekcie HIV

Plnenie:

Občianske združenie PRIMA podporilo na svojej webovej stránke a sociálnych sieťach kampaň „Checkpoint HIV“.

Aktivita č. 7

Názov: Zdravotná výchova zameraná na sociálnu a zdravotnú prevenciu sexuálne prenosných infekcií a HIV/AIDS u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a u injekčných užívateľov drog

Plnenie:

a) Občianske združenie Odyseus od roku 1998 realizuje program „Chráň sa sám“, ktorý poskytuje harm reduction služby pre ľudí, ktorí injekčne užívajú drogy alebo pracujú v pouličnom sexbiznise. Harm reduction služby poskytovalo v teréne v uliciach Bratislavy prostredníctvom programu Chráň sa sám alebo v kontakte Centre K2 – kontakt s komunitou vo Vrakuňi. V roku 2019 vyhľadalo služby OZ Odyseus prostredníctvom terénneho programu výmeny injekčných striekačiek „Chráň sa sám“ 526 klientov, ktorí využili služby združenia 2 663 krát. V rámci programu Chráň sa sám bezpečne zlikvidovalo 85 517 ihiel a distribuovalo sa 71 245 injekčných striekačiek, pričom pracovníci poskytli 607 odborných konzultácií.

V rámci terénnej sociálnej práce prostredníctvom programov Chráň sa sám a Červený dáždík občianske združenie vydalo:

- vydalo 660 edukačných materiálov,
- realizovalo 164 odborných úkonov,
- distribuovalo 3 746 mužských kondómov, 108 ženských kondómov a 512 lubrikačných gélov vrátane informovania o ich správnom používaní či zavedení.

Občianske združenie pokračovalo v projekte zapájania členov z komunity, ktorí injekčne užívajú drogy vo forme komunitného dobrovoľníctva. Komunitní dobrovoľníci sú vyškolení ľudia z ohrozených komunit, ktorí realizovali výmenu injekčných striekačiek a poskytovali základné poradenstvo v lokalitách, kde občianske združenie nepôsobí alebo sú nápomocní pre ľudí, ktorí z rôznych dôvodov služby občianskeho združenia nevyhľadávajú. V roku 2019 združenie spolupracovalo s jedným komunitným dobrovoľníkom, ktorý distribuoval 4 662 injekčných striekačiek a vyzbieral 4 357 kusov použitých injekčných striekačiek.

V roku 2019 združenie poskytovalo služby v lokalite Stavbárska ulica – Pentagon prostredníctvom kontaktného centra K2 – kontakt s komunitou. Centrum navštívilo 8 123 krát 497 ľudí, ktorí injekčne užívajú drogy a/alebo pracujú v pouličnom sexbiznise.

Centrum poskytlo nasledovné služby:

- bezpečne zlikvidovalo 110 276 injekčných striekačiek a distribuovalo 131 610 injekčných striekačiek,
- distribuovalo 12 524 mužských kondómov, 40 ženských kondómov a 174 lubrikačných gélov,
- poskytlo 781 odborných konzultácií a 204 odborných úkonov,
- vydalo 250 edukačných materiálov,
- osadilo v Bratislave dve špeciálne nádoby určené na použitie injekčné striekačky, z nich bolo vyzbieraných a zlikvidovaných 187 použitých injekčných striekačiek.

b) Terénny program „Krok vpred“ a kontaktné centrum ZÓNA združenia STORM sú zamerané na výmenu a distribúciu injekčného materiálu vrátane ďalších služieb ako sú poradenstvo, sociálna asistancia, informačný servis a iné, v mestách Nitra, Sereď a Trnava. Celkovo bolo v roku 2019 zrealizovaných 479 služieb. Pracovníci mali s klientmi 5 200 kontaktov. Distribuovali 108 250 sterilných injekčných striekačiek a 5 946 kusov prezervatívov. Klienti využili zdravotné poradenstvo 310 krát. V rámci projektu FIX POINT - ochrana zdravia verejnosti a klientov pred neúmyselným nakazením sa pri poranení injekčnou striekačkou, združenie STORM v decembri 2017 osadilo prvú bezpečnostnú nádobu na Slovensku, do ktorej môžu užívatelia drog i bežné obyvateľstvo bezpečne zlikvidovať nájdenú injekčnú striekačku. Nádoba je pravidelne kontrolovaná a v prípade potreby vyprázdňovaná. V roku 2019 bolo z nádoby zlikvidovaných 45 ks použitých injekčných striekačiek.

c) Občianske združenie Prima v roku 2019 v rámci svojich programov pracovalo s 352 klientmi, s ktorými mali 2 952 kontaktov. Zrealizovalo 248 služieb v rámci ktorých bolo zlikvidovaného 170 kg infekčného odpadu. V roku 2019 malo združenie 65,26 % návratnosť ihiel. Vydalo štyri čísla časopisu „Na ceste“ a niekoľko informačných materiálov.

Aktivita č. 8

Názov: Prevencia HIV/AIDS u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vysielaných na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky

Plnenie:

V plnení úloh u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky vysielaných na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky rezort obrany pokračoval aj v roku 2019. V rámci komplexných lekárskeho prehliadok nad rámec verejného zdravotného poistenia, ktoré sú súčasťou prípravy profesionálneho vojaka ozbrojených síl Slovenskej republiky na vyslanie k plneniu úloh mimo územia Slovenskej republiky v rámci medzinárodného a domáceho krízového manažmentu sú vykonávané aj vyšetrenia na HIV protilátky. Každý profesionálny vojak vysielaný na plnenie úloh mimo územia Slovenskej republiky absolvuje vyšetrenie vždy dvakrát: pred vyslaním k plneniu úloh mimo územia Slovenskej republiky a po návrate. V roku 2019 bolo vykonaných 1 715 vyšetrení na prítomnosť HIV protilátok. Profesionálni vojaci určení a zaradení na vyslanie k plneniu úloh mimo územia Slovenskej republiky absolvujú v rámci prípravy aj prednášky o predchádzaní prenosným ochoreniam, ktorých súčasťou je aj prevencia HIV/AIDS. Prípravu absolvovalo 1 587 profesionálnych vojakov. Aktivity boli vykonávané priebežne počas celého výcvikového obdobia v roku 2019.

Aktivita č. 9

Názov: Prevencia HIV/AIDS v ústavoch na výkon trestu odňatia slobody a na výkon väzby - zabezpečenie dostupnosti kondómov a poradenstva, dobrovoľného testovania na HIV protilátky

Plnenie:

Zbor väzenskej a justičnej stráže zabezpečil dostupnosť kondómov vo všetkých predajniach dislokovaných v ústavoch na výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody, v ktorých realizujú nákupy odsúdení a obvinení. Kondómy sú dostupné aj v ženských väzenských zariadeniach. O dôležitých skutočnostiach týkajúcich sa HIV infekcie boli poučení všetci obvinení a odsúdení, ktorí nastúpili na výkon väzby alebo výkon trestu odňatia slobody do ústavov zboru. Vzdelávanie sa vykonávalo individuálnym pohovorom pri vstupnej prehliadke a každý poučený klient podpísal „Prehlásenie o poučení“ podľa interného predpisu - Rozkazu generálneho riaditeľa Zboru väzenskej a justičnej stráže číslo 6/2008. U rizikových osôb (osoby poskytujúce platené sexuálne služby, injekční užívatelia drog, cudzinci, osoby obvinené alebo odsúdené pre držanie, výrobu alebo distribúciu psychotropných látok a podobne) a tehotných žien boli vykonávané skriningové vyšetrenia anti - HIV protilátok v krvi. Okrem toho bol u týchto osôb vykonaný skrining na prítomnosť infekcie vírusovej hepatitídy C a vírusovej hepatitídy B, ako aj vyšetrenie na syfilis.

V roku 2019 sa u obvinených a odsúdených osôb výskyt infekcie HIV potvrdil v 8 prípadoch a bolo vykonaných 2 071 vyšetrení na anti – HIV.

Oproti predchádzajúcemu obdobiu sa počet zistených prípadov vírusovej hepatitídy C znížil o 14,5 %, znížil sa počet zistených prípadov vírusovej hepatitídy B o 52 % a počet prípadov syfilisu bol nižší o 4 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Prebiehali aj skupinové aktivity zamerané na prevenciu HIV/AIDS. Účelom skupinových aktivít je zvyšovanie informovanosti odsúdených vo výkone trestu odňatia slobody tak, aby nevznikali diskriminačné postoje zo strany spolu väznených osôb voči infikovaným osobám, respektíve tieto obmedzovať. Ďalším poslaním aktivít je prehĺbovanie vedomostí dotknutých osôb vo výkone trestu, zvyšovanie zdravotného povedomia, čo v konečnom dôsledku pozitívne prispieva k prevencii nákazy a prenosu HIV/AIDS ako aj iných prenosných chorôb. Tieto aktivity sa vykonávajú pravidelne v podobe ústavných a oddielových prednášok a besied. Vykonávajú sa pravidelne podľa vopred schváleného mesačného ponukového listu kultúrno - osvetovej činnosti. V roku 2019 boli v ústavoch realizované kvízy s uvedenou tematikou a premietanie filmov na tému HIV/AIDS. Celkovo bolo v 18 ústavoch zboru vykonaných 262 preventívnych aktivít pre odsúdené a obvinené osoby. Do osvetovej činnosti sa aktívne zapájal personál zdravotníckeho zariadenia, ústavní psychológovia aj pedagógovia. Informácie o problematike HIV/AIDS boli súčasťou aj viacerých príspevkov v časopisoch vydávaných odsúdenými. Obrazový materiál s tematikou HIV/AIDS sa umiestňoval na nástenkách v objektoch, v ktorých sú ubytovaní odsúdení.

Aktivita č. 10

Názov: Prevencia HIV/AIDS v záchytných táborech a azylových zariadeniach

Plnenie:

V azylových zariadeniach Migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky sú pri vstupe do ambulancie lekára dostupné informačné materiály spracované v rôznych jazykoch, ktoré informujú žiadateľov o azyl o nutnosti prevencie v oblasti sexuálne prenosných chorôb. Tieto materiály sa pravidelne aktualizujú. V pobytových azylových zariadeniach s voľným pohybom osôb si žiadatelia o azyl môžu zabezpečiť kondómy z vlastných finančných prostriedkov, ktoré dostávajú vo forme vreckového. V záchytnom tábore je možné kondómy zakúpiť v bufete. V prípade potreby poradenstva v oblasti prevencie HIV/AIDS je žiadateľom k dispozícii denne sestera alebo lekár, ktorý ordinuje v azylovom zariadení. Osveta prebieha prostredníctvom prednášok, prípadne individuálnych rozhovorov. Vstupnej zdravotnej prehliadke a aj testovaniu prítomnosti HIV protilátok, sa v záchytnom tábore Humenné podrobilo 165 žiadateľov o udelenie azylu. V roku

2019 nebolo v azylových zariadeniach migračného úradu Ministerstva vnútra Slovenskej republiky zaznamenané žiadna infekcia HIV a AIDS ochorenie.

Aktivita č. 11

Názov: Prevencia a vzdelávanie policajtov, hasičov, colníkov, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže a zamestnancov Zboru väzenskej a justičnej stráže, zamestnancov na hraničných priechodoch, pri zásahoch v miestach rizika HIV/AIDS s dôrazom na používanie osobných ochranných pracovných prostriedkov

Plnenie:

a) V rámci zvyšovania prevencie a ochrany zdravia príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej správy, služobné úrady vykonávajú osvetu predovšetkým v rámci oboznamovania príslušníkov o predpisoch na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri výkone štátnej služby. Služobné úrady vykonávajú edukáciu pri práci - vstupné informovanie ešte pred zaradením do výkonu služby. Prebiehajú opakované periodické školenia v rámci výcviku príslušníkov zboru a oboznamovanie o predpisoch bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci pre zamestnancov zboru, ktorí môžu dochádzať do kontaktu s osobami s rizikom prenosu HIV/AIDS.

Služobné úrady zisťujú nebezpečenstvá a ohrozenia. Majú vypracovaný písomný dokument o posúdení rizika, v ktorých je zahrnuté aj riziko prenosu HIV/AIDS. Na základe tohto posúdenia sú vypracované zoznamy poskytovaných osobných ochranných (služobných) prostriedkov, ktoré sú príslušníkom zboru, ako aj zamestnancom zboru podľa objemu pridelených finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu príslušným služobným úradom poskytované bezplatne. Rizikové pracoviská (napr. práca s nebezpečným biologickým materiálom, zdravotnícke zariadenia a pod.) sú viditeľne označené bezpečnostným a zdravotným označením pri práci. Majú vypracované prevádzkové poriadky vrátane bezpečných pracovných postupov, ktorých dodržiavanie je kontrolované a prispieva k eliminácii rizika vzniku prenosu HIV/AIDS, vzniku služobného/pracovného úrazu, ako aj chorobe z povolania či ohrozeniu choroby z povolania.

V rámci vzdelávania zdravotníckych pracovníkov v zbore boli hlavným inšpektorom Orgánu dozoru zboru nad bezpečnosťou a ochranou zdravia pri výkone štátnej služby a pri práci ochranou pred požiarmi uskutočnené edukačné prednášky v rámci celoslovenskej konferencie zdravotníckych pracovníkov zboru.

- MEDPEN 2019, marec 2019 s témou: „Kampaň Európskej agentúry pre bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci na obdobie rokov 2018 – 2019: Zdravé pracoviská kontrolujú nebezpečné látky“.

- MEDFÓRUM 2019, november 2019 s témou: „Riziká týkajúce sa bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v sektore zdravotníctva“ a „Poskytovanie osobných ochranných služobných prostriedkov pre zdravotníckych pracovníkov v Zbore väzenskej a justičnej správy“. Každý z akcií sa zúčastnilo viac ako 120 osôb.
- Pre príslušníkov zboru zdravotníckej zariadenia zabezpečovali osvetovo - vzdelávacie aktivity, ktoré boli zamerané na opatrenia a prevenciu HIV /AIDS, najmä formou prednášok, videoprojekciou a distribúciou propagačných materiálov.

b) Príslušníci Policajného zboru sú opakovane školení v používaní osobných ochranných pracovných prostriedkov. Príslušníci Policajného zboru sú pre prípad vykonávania služobného zákroku s osobou, kde je predpoklad, že je nositeľom infekčného ochorenia vybavení jednorazovými ochrannými rukavicami a pre prípady poskytnutia prvej pomoci sú vybavení ochrannými pomôckami. Úrad hraničnej a cudzineckej polície Prezídia Policajného zboru zabezpečuje plnenie úloh v oblasti prevencie HIV/AIDS tým spôsobom, že v služobnej činnosti, pri ktorej je zvýšené riziko nákazy sú dodržiavané hygienické a bezpečnostné opatrenia, najmä využívaním dostupných ochranných pracovných prostriedkov zamedzujúcich prenosu HIV/AIDS (ochranné gumené jednorazové rukavice, rúška a pod.). Pracovníci sú periodicky školení v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdravia pri práci.

O problematike rizika prenosu HIV/AIDS sú pravidelne školení nielen novo nastupujúci policajti, ale i policajti odboru železničnej polície, služby hraničnej a cudzineckej polície Policajného zboru a taktiež policajti zahraničnej jednotky Policajného zboru, nakoľko ich výkon je orientovaný na miesta možného výskytu HIV/AIDS.

c) Dôslednej prevencii zníženia rizika vzniku a šírenia HIV/AIDS je venovaná maximálna pozornosť aj u príslušníkov Hasičského a záchranného zboru a to nielen na úseku zabezpečenia preventívnej zdravotnej starostlivosti, ale aj výbavy pracovníkov osobnými ochrannými pracovnými prostriedkami a zároveň na úseku osvetu a vzdelávania. Príslušníci Hasičského a záchranného zboru sú kompletne vybavení ochrannými pracovnými prostriedkami. U príslušníkov Hasičského a záchranného zboru v roku 2019 neboli zaznamenané žiadne pozitívne výsledky laboratórnych vyšetrení a ani klinické príznaky infekcie HIV/AIDS.

Vzdelávanie príslušníkov Hasičského a záchranného zboru prebieha nasledovne:

1. na strednej škole požiarnej ochrany Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v Žiline sa realizovali základné kurzy, zamerané na základné informácie o chorobe HIV/AIDS,

2. vzdelávanie prebieha v rámci odbornej zdravotnej prípravy a kurzov prvej pomoci (základná a opakovaná príprava hasičov) zameraných na prehĺbovanie praktických návykov a používania všetkých ochranných prostriedkov (jednorazové rukavice, rúška, respirátory, celotelové odevy, autonómny dýchací prístroj).

Aktivita č. 12

Názov: Koordinačné aktivity Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS v Slovenskej republike

Plnenie:

V roku 2019 sa uskutočnilo rokovanie Národnej komisie pre prevenciu HIV/AIDS v Slovenskej republike, kde členovia komisie riešili aktuálnu epidemiologickú situáciu HIV v Slovenskej republike, Národný plán kontroly infekčných ochorení v Slovenskej republike, preplácanie zdravotných výkonov, vyšetřovanie vírusovej záťaže u HIV pozitívnych pacientov. V časti rôzne sa zaoberali informáciou o plnení výzvy Európskej komisie z leta 2018 vo veci zabezpečenia finančne dostupnej preexpozičnej prevencie. Komisia sa zaoberala aktuálnym vývojom kriminalizácie HIV pozitívnych osôb, informovaním sudcov a súdnych znalcov v oblasti liečby HIV o tzv. nedetekovateľnej vírusovej nálož. Odborníci sa zaoberali témou liečebnej kaskády v Slovenskej republike a napĺňanie politiky Európskej únie a UNAIDS do roku 2020.

Aktivita č. 13

Názov: Vzdelávanie zdravotníckych pracovníkov v prevencii HIV/AIDS, zamerané na zamedzenie prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach a na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV

Plnenie:

Právo na poskytnutie zdravotnej starostlivosti má každý pacient vrátane pacientov s HIV/AIDS. Odmietanie poskytnutia ošetrovania týmto pacientom je porušením ich práv a znakom diskriminácie. Zdravotnícki pracovníci by mali ku každému pacientovi pristupovať ako k potenciálne infekčnému. Je dôležité, aby pri ošetrovaní každého pacienta používali osobné ochranné pracovné pomôcky.

- a) V rámci prednášok a praktických cvičení sa pracovníci Kliniky infektológie cestovnej medicíny Univerzitetnej nemocnice L. Pasteura v Košiciach venujú pri vzdelávaní študentov medicíny aj otázkam prevencie HIV/AIDS. Rovnako

v rámci špecializačného štúdia v špecializačnom odbore Infektológia i ostatných internistických odboroch sa zameriavajú aj na problematiku prenosu HIV/AIDS v zdravotníckych zariadeniach, aj na obmedzenie stigmatizácie a diskriminácie ľudí žijúcich s HIV.

- b) Národné referenčné centrum pre prevenciu HIV/AIDS poskytovalo priebežne počas celého roka 2019 konzultácie a metodické vedenie o prevencii a diagnostike infekcie HIV vrátane konzultácii o kvalite diagnostických testov pre pracovníkov úradov verejného zdravotníctva, oddelení klinickej mikrobiológie, Národnej transfúznej služby, hematologického oddelenia a iných špecializovaných zdravotníckych zariadení. Pracovníci NRC pre prevenciu HIV/AIDS sa zúčastnili na výučbe zdravotníckych pracovníkov v rámci špecializačného postgraduálneho štúdia v špecializačnom odbore „Laboratórne a diagnostické metódy v klinickej mikrobiológii“ a v odbore „Vyšetrovacie metódy v klinickej mikrobiológii“.

Aktivita č. 14

Názov: **Podpora opatrení na celom území Slovenskej republiky smerujúcich k obmedzeniu aplikácie drogy a zníženiu rizika prenosu HIV u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne**

Plnenie:

- a) Úloha bola priebežne realizovaná Centrom pre liečbu drogových závislostí. Vydaných, respektíve vymenených bolo injekčným užívateľom drog spolu 17 435 kusov sterilných ihl a striekačiek. Spolu bolo zaznamenaných 6 202 kontaktov. V predchádzajúcom roku bolo evidovaných 3 672 kontaktov, ktorým bolo distribuovaných spolu 10 410 kusov sterilných ihl a striekačiek. V roku 2019 nastal výrazný nárast počtu kontaktov o 69 %. Spolu s prudkým nárastom počtu kontaktov analogicky prudko vzrástol aj počet vydaného sterilného materiálu. Celkový počet vydaných sterilných ihl a striekačiek bol väčší oproti roku 2018 o 67 %.

Počet kontaktov injekčných užívateľov pri výdajni sterilných ihl a striekačiek v Centre pre liečbu drogových závislostí je podstatne vyšší ako minulý rok. Zaznamenala sa vyššia frekvencia výberu sterilných ihl a striekačiek zo strany užívateľov v centre v Bratislave. Na presné určenie príčin uvedenej zmeny by bola potrebná hlbšia analýza. Počet ľudí, ktorí v roku 2019 požiadali o liečbu, bol pritom porovnateľný s minulými rokmi, počet nových injekčných užívateľov drog na našom pracovisku dokonca poklesol. Toto zistenie zvýšeného trendu počtu kontaktov, ako aj vydaných sterilných ihl, striekačiek je dobrým znakom nárastu uvedomelosti o ochrane zdravia zo strany užívateľov.

V roku 2019 bolo v Centre pre liečbu drogových závislostí zapojených do substitučnej metadónovej a buprenorfínovej liečby (buprenorfín + naloxón) 368 pacientov. Odhaduje sa, že na celom území Slovenskej republiky bolo celkovo 600 - 800 pacientov zapojených do substitučnej terapie. Z toho približne polovica bola na substitučnej liečbe buprenorfínom (Suboxon). V pôsobnosti Centra pre liečbu drogových závislostí Bratislava, pokiaľ ide o opatrenie poskytovania sterilných ihiel a striekačiek, dostupnosť a prístupnosť substitučnej liečby pre užívateľov so závislosťou od opioidov, boli potreby užívateľov okamžite a v plnej miere zabezpečené.

- b) Aktivity na podporu opatrení smerujúcich k bezpečnejšej aplikácii drogy u osôb, ktoré si aplikujú drogy injekčne, ktoré v roku 2019 realizovali občianske združenia Odyseus, Prima a STORM, sú popísané v plnení Aktivity 7.

Aktivita č. 15

Názov: Celoslovenská školská preventívna kampaň „Červené stužky“

Plnenie:

V rámci rozvojového projektu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky pod názvom „Zdravie a bezpečnosť v školách 2019“ ministerstvo podporilo 16 projektov, kde sa aktivity a programy zameriavali okrem iného aj na drogovú závislosť, problematiku HIV/AIDS, zneužívanie detí. V rámci rozvojového projektu bol finančne podporený celoslovenský projekt „Červené stužky“, ktorý bol organizovaný študentmi a učiteľmi Gymnázia sv. Františka z Assisi v Žiline ako 13. ročník celoslovenskej školskej kampane. 13. ročník celoslovenskej kampane „Červené stužky“ sa realizoval pod záštitou riaditeľa Kancelárie Svetovej zdravotníckej organizácie na Slovensku a viacerých odborných pracovísk na Slovensku a v zahraničí. Kampaň bola aj v 13. ročníku realizovaná najmä mladými a pre mladých, ktorí mali možnosť zapojiť sa do viacerých foriem aktivít počas celého trvania kampane. Informácie o všetkých aktivitách ako aj o zapojených školách sú uverejnené na webovom sídle www.cervenestuzky.sk.

V roku 2019 podporilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky na základe výzvy rozvojového projektu Protidrogová prevencia 12 projektov. Oblasťou podpory boli projekty a aktivity zamerané na inovatívne formy prevencie užívania nelegálnych ako aj legálnych drog a prevencie nelátkových závislostí, rozvoj komunikačných a životných zručností, aktivity na podporu zdravého životného štýlu, aktivity na podporu zvýšenia povedomia osôb pracujúcich s deťmi v súlade s Dohovorom Rady Európy o ochrane pred sexuálnym vykorisťovaním a sexuálnym zneužívaním, zlepšenie psychosociálnej klímy a podporu duševného zdravia, prevenciu radikalizácie detí a mládeže a predchádzanie extrémizmu, výmenu skúseností a šírenie príkladov dobrej praxe.

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky metodicky usmerňovalo školy a školské zariadenia prostredníctvom Pedagogicko-organizačných pokynov formou záväzných odporúčaní. Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie organizoval v dňoch 7. – 8. novembra 2019 v Bratislave medzinárodnú odbornú konferenciu Dieťa v ohrození s témami inklúzia a dieťa v náročnej životnej situácii s hlavným motívom: „ ... aby pomoc prišla včas “. Išlo už o XXVIII. ročník tohto podujatia, ktorý bol v znamení výmeny najnovších výskumných poznatkov a skúseností z praxe odborníkov v systéme poradenstva a prevencie. Cieľom konferencie bolo prispieť k skvalitneniu odbornej pomoci pre deti a rodiny na Slovensku a k napĺňaniu inkluzívnych cieľov slovenského školstva.

Aktivita č. 16

Názov: **Príprava nového odborného usmernenia na zabezpečenie prevencie infekcie spôsobenej vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti**

Plnenie:

Odborné usmernenie na zabezpečenie prevencie infekcie spôsobenej vírusom ľudskej imunitnej nedostatočnosti bude nahradené štandardnými diagnostickými a terapeutickými postupmi, ktoré sú v štádiu prípravy Ministerstvom zdravotníctva Slovenskej republiky.

Aktivita č. 17

Názov: **Ochrana ľudských práv u ľudí s HIV/AIDS**

Plnenie:

V Slovenskej republike majú všetky osoby s HIV/AIDS rovnaké práva ako iné osoby. Dôležité je, aby dodržiavali zásady prevencie šírenia infekcie HIV.

4. 2. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na testovanie a epidemiologickú surveillance

Na plnení aktivít zameraných na testovanie a epidemiologickú surveillance sa podieľalo NRC pre prevenciu HIV/AIDS v spolupráci s laboratóriami, ktoré túto diagnostiku vykonávajú, regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike, mimovládne organizácie a dermatovenerologické oddelenia a gynekologické ambulancie.

Aktivita č. 1

Názov: **Laboratórna diagnostika HIV**

Plnenie:

- a) Odbery krvi na zisťovanie HIV statusu s možnosťou zachovania anonymity boli v roku 2019 dostupné v jedenástich regionálnych úradoch verejného zdravotníctva, kde bolo vykonaných viac ako 598 vyšetrení HIV protilátok (Aktivita č. 2). V rámci Bratislavského kraja sa odbery uskutočňujú aj v odberových centrách spoločnosti Medirex.
- b) NRC pre prevenciu HIV/AIDS v roku 2019 v spolupráci s poliklinikou Slovenskej zdravotníckej univerzity vykonalo 526 skriningových vyšetrení anti - HIV protilátok metódou ELISA Ag/Ab z preventívnych dôvodov, z toho 196 anonymných vyšetrení. Pre potreby terénnych laboratórií, Národnej transfúznej služby a pacientov ambulancie vykonalo NRC 722 konfirmačných vyšetrení HIV - reaktívnych vzoriek pomocou metód ELISA Ag/Ab, Western Blot alebo aj pomocou metódy polymerázovej reťazovej reakcie. V r. 2019 sa infekcia HIV v SR novo potvrdila u 99 osôb.

V roku 2019 v záujme zvýšenia pretestovanosti obyvateľstva sa NRC pre prevenciu HIV/AIDS dvakrát zúčastnilo Európskeho týždňa testovania HIV a hepatitíd (<http://www.testingweek.eu/home>). Okrem testovania infekcie HIV bolo ponúkané testovanie HBV/HCV v spolupráci s NRC pre hepatitídy SZU. Celkovo bolo otestovaných 31 klientov. Počas sledovaného obdobia nebola u záujemcov o preventívne vyšetrenie novo diagnostikovaná infekcia HIV, HBV ani HCV s výnimkou novo diagnostikovanej infekcie HIV u jedného muža v októbri 2019.

Aktivita č. 2

Názov: **Epidemiologické vyšetovanie prípadov HIV infekcie a AIDS**

Plnenie:

a) Špecializovaným pracoviskom pre surveillance HIV/AIDS v Slovenskej republike je Odbor epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave. Zodpovedá najmä za správnu prax epidemiologického vyšetovania prípadov HIV infekcie v Slovenskej republike, ich registrovanie v národnom Epidemiologickom informačnom systéme EPIS a reportovanie dát zo surveillance do informačných systémov Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb a Regionálneho úradu Svetovej zdravotníckej organizácie pre Európu.

V roku 2019 pracovisko plnilo tieto úlohy:

- metodicky usmerňovalo epidemiologické vyšetovanie nových prípadov HIV infekcie, prípadov AIDS a prípadov pôrodov žien s HIV. Pracovisko zabezpečilo dopĺňanie údajov o prípadoch HIV infekcie diagnostikovaných v minulosti, hlásenie prípadov a úmrtí HIV/AIDS z piatich centier (od 12 lekárov) pre dispenzarizáciu a liečbu HIV infikovaných pacientov,
- vykonávalo kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov HIV infekcie a prípadov AIDS v Epidemiologickom informačnom systéme,
- po analýze a hodnotení bola publikovaná správa o situácii vo výskyte HIV/AIDS v Slovenskej republike v roku 2018 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike za rok 2018,
- boli reportované slovenské prípady HIV infekcie a prípadov AIDS, úmrtí v súvislosti s HIV/AIDS za rok 2018 do Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb,
- bola oponovaná, opravená a doplnená európska správa „HIV/AIDS surveillance in Europe 2018“, ktorú Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb zverejnilo 30. 11. 2019.
- zástupca pracoviska pracoval na zdokonalení postupu pri realizácii programu sledovania kontinuity starostlivosti o HIV infikovaných pacientov v európskych krajinách a zavádzanie používania predexpozičnej profylaxie na národných úrovniach. Zároveň bola podaná informácia dispenzarizujúcim infektológom o možnosti ich spolupráce v pilotnej štúdii predexpozičnej profylaxie v Európe,
- boli poskytnuté údaje do národnej správy Odboru koordinácie protidrogovej stratégie a monitorovania drog Ministerstva zdravotníctva SR pre hodnotenie rizika HIV infekcie u injekčných užívateľov drog v Slovenskej republike. Národná správa bola odovzdaná Európskemu centru pre prevenciu a kontrolu chorôb a Európskemu monitorovaciemu centru pre drogy a drogové závislosti.

- pracovisko bolo editorom pre vypracovanie národnej správy o pokroku v boji proti HIV/AIDS vo svete pod názvom „Dublin Declaration Reporting 2019“. Celosvetovo vypracovanie správy riadilo UNAIDS a v Európe vypracovanie koordinovalo Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb. Boli vypracované samostatné správy pre tri rôzne subjekty, ktoré boli reportované od roku 200 v dvojročných intervaloch. Jednotlivé štáty poskytovali národnú správu pre UNAIDS (GARPr, Global AIDS Response Progress, neskôr GAM, Global AIDS Monitoring), WHO/UNICEF (Universal Access in the Health Sector) a ECDC (Dublin Declaration). V roku 2019 došlo k ďalšej harmonizácii/zjednoteniu reportu pre objektivizáciu politického, ekonomického, multirezortného i verejného a medicínskeho (stav a pokrok v parametroch prevencie, výskytu a terapie HIV infekcie) zázemia, ktoré vytvárajú jednotlivé štáty pre boj proti AIDS. Reportovanie za SR bolo vykonané elektronicky.
- b) NRC pre prevenciu HIV/AIDS mesačne spracovávalo hlásenia o vyšetrovaní anti - HIV protilátok zasielané z celej Slovenskej republiky a následne ich zasielalo na Regionálny úrad verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto so sídlom v Bratislave. V spolupráci s Regionálnym úradom verejného zdravotníctva Bratislava analyzovalo NRC pre prevenciu HIV/AIDS šírenie infekcie HIV v Slovenskej republike podľa pohlavia, spôsobov prenosu, kraja, veku, štádia choroby, krajiny pôvodu a tiež subtypov HIV a rezistencie na antiretrovírusovú terapiu. NRC sa zúčastnilo pracovného stretnutia zaoberajúceho sa šírením HIV- rezistentných kmeňov v Európe, Európske centrum pre prevenciu a kontrolu chorôb, Štokholm. Účastníci stretnutia sa zhodli na potrebe spoločného zberu spomínaných informácií do epidemiologického informačného systému TESSY.

Aktivita č. 3

Názov: **Sledovanie pohlavne prenosných chorôb v súvislosti s HIV/AIDS v dermatovenerologických, gynekologických a urologických zdravotníckych zariadeniach**

Plnenie:

- a) Všetky regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonávali činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetrovania a vykazovania sexuálne prenosných chorôb v Epidemiologickom informačnom systéme EPIS. V roku 2019 bolo hlásených 276 prípadov syfilisu (chorobnosť 5,06/100 000). Infekcie zachytené v epidemiologicky najzávažnejšom štádiu včasného syfilisu tvorili 52,2 % zo všetkých hlásených prípadov syfilisu. Zaznamenané boli 2 prípady kongenitálneho syfilisu. V skupine gonokokových pohlavne prenosných infekcií bolo v roku 2019 hlásených 375 prípadov (chorobnosť 6,87/100 000). V roku 2019 bolo vykázaných 788 prípadov chlamýdiových pohlavne prenosných infekcií (chorobnosť 14,44/100 000).

V súlade s plnením tejto aktivity a lokalizáciou národného kontaktného miesta Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb pre epidemiologickú surveillance pohlavne prenosných infekcií v Európskej únii odborom epidemiológie Regionálneho úradu verejného zdravotníctva Bratislava, hlavné mesto, so sídlom v Bratislave, boli v roku 2019 realizované nasledujúce úlohy:

- vykonávané boli činnosti na zlepšenie hlásenia, vyšetrovania a vykazovania pohlavne prenosných chorôb v Epidemiologickom informačnom systéme EPIS. V roku 2019 plne platila legislatívna úprava, ktorou bolo v roku 2014 zrušené primárne hlásenie prípadov sexuálne prenosných chorôb do Národného centra zdravotníckych informácií,
- metodické usmerňovanie epidemiologického vyšetrovania nových prípadov syfilisu, kongenitálneho syfilisu, kvapavky, chlamýdiových infekcií a podozrení na lymfogranuloma venereum,
- vykonávanie kontroly správnosti a úplnosti dát pri individuálnom vykazovaní prípadov sexuálne prenosných infekcií v Epidemiologickom informačnom systéme EPIS,
- v septembri 2018 boli zaslané súbory individuálne vykazovaných prípadov pohlavne prenosných chorôb, ktoré sa vyskytli v roku 2018 do TESSy Európskeho centra pre prevenciu a kontrolu chorôb,
- bola publikovaná správa o situácii vo výskyte pohlavne prenosných chorôb v Slovenskej republike v roku 2018 v celoslovenskej výročnej správe o činnosti regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike za rok 2018.

Aktivita č. 4

Názov: **Nížkoprahové testovanie na HIV protilátky pre ohrozené a rizikové skupiny**

Plnenie:

- a) NRC pre prevenciu HIV/AIDS s cieľom zlepšiť integrovanú prevenciu infekcie HIV, hepatitíd, i. sexuálne prenosných infekcií ako aj TBC sa od roku 2017 zapojilo ako národný koordinátor do riešenia európskeho projektu INTEGRATE: Joint Action on integrating prevention, testing and linkage to care strategies across HIV, viral hepatitis, TB and STIs in Europe /2017-2020/. Cieľom projektu je zaviesť integrované aktivity týkajúce sa včasnej diagnostiky a zároveň prepojenie s prevenciou, starostlivosťou partnerských krajinách. Do spolupráce na riešení pilotných štúdií projektu v rámci projektu WP5/WP6 boli pozvané aj mimovládne organizácie. Cieľom projektu WP5 je pomôcť realizovať a následne zmapovať integrované testovanie v komunitách osôb s rizikovým správaním. Cieľom projektu WP6 je integrovať testovacie údaje z komunity do vnútroštátnych systémov surveillance a do monitorovaco-epidemiologických systémov (M & E).

Mimovládne organizácie vykonávali integrované testovanie infekcie HIV, HBV a syfilisu v skupinách s vysokým rizikom infekcie HIV. Vkladali výsledky testovania do on-line databázy Cobatest a RedCap. Výsledky pilotných štúdií sa budú komplexne vyhodnocovať v roku 2020.

- b) Občianske združenie Odyseus v rámci svojich programov Chráň sa sám, Centrum K2 - kontakt s komunitou a Červený dáždník realizovalo bezplatné a anonymné predtestové a potestové poradenstvo. Zároveň sa vykonávalo testovanie na protilátky vírusu HIV, hepatitídy typu C a syfilisu. V roku 2019 združenie vykonalo 73 testovaní na protilátky vírusu HIV, 54 testovaní na protilátky vírusu syfilis a 20 testovaní na protilátky vírusu hepatitídy typu C.
- c) Združenie STORM vo svojich programoch ponúklo bezplatné a anonymné predtestové a potestové poradenstvo. Samotný úkon testovania sa realizoval na skriningových jednorazových testoch. Testovanie absolvovalo 18 klientov.
- d) Občianske združenie Prima v rámci svojho projektu "Testovanie v teréne" a v rámci medzinárodného projektu – INTEGRATE realizovalo 11 testovaní na protilátky vírusu HIV, 9 testovaní na protilátky vírusu hepatitídy typu C a 6 testovaní na protilátky vírusu syfilis.

Aktivita č. 5

Názov: **Testovanie infekcie HIV u tehotných žien**

Plnenie:

V roku 2019 bolo v NRC pre prevenciu HIV/AIDS testovaných 69 gravidných žien s HIV - reaktívnym výsledkom. Nový prípad infekcie HIV sa v tejto skupine nepotvrdil.

4. 3. Vyhodnotenie plnenia aktivít zameraných na liečebno-preventívnu starostlivosť o osoby s HIV/AIDS

Liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS poskytovali ambulancie pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre, v Martine a NRC pre prevenciu HIV/AIDS na Slovenskej zdravotníckej univerzite.

Aktivita č. 1

Názov: Poskytovanie zdravotnej starostlivosti vo vzťahu k infekcii HIV u osôb s HIV/AIDS, vrátane sledovania matiek a ich detí, monitorovanie liečby, sledovanie koinfekcií (napríklad tuberkulóza, vírusová hepatitída B, vírusová hepatitída C)

Plnenie:

- a) Všetky osoby s HIV a chorí na AIDS sú dispenzarizovaní a poskytuje sa im, pokiaľ je indikovaná, špecifická antiretrovírusová terapia v niektorom z nasledovných pracovísk: Ambulancia pre dispenzarizáciu pacientov s infekciou HIV/AIDS v Bratislave, v Banskej Bystrici, v Košiciach, v Nitre a v Martine, ktoré sú zriadené pri lôžkových infektologických pracoviskách v uvedených mestách. Na týchto pracoviskách sú liečení aj pacienti s koinfekciami s vírusovou hepatítidou B a C. Pracoviská zabezpečujú aj sledovanie tehotných žien s HIV infekciou, špecifickú starostlivosť počas pôrodu, ale aj starostlivosť o ich deti. Všetci dispenzarizovaní, u ktorých bola indikovaná antiretrovírusová terapia sú liečení a monitorovaní na jednom z piatich horeuvedených pracovísk. Pracovníci uvedených ambulancií sú nápomocní HIV/AIDS pacientom aj pri zabezpečení odbornej starostlivosti v rámci iných odborov. Dostupnosť antiretrovirotik je zachovaná u všetkých, ktorým je indikovaná. Uvedené prispieva k zníženiu rizika šírenia infekcie znížením vírusovej nálože u infikovaných osôb. Ženám počas tehotenstva a počas pôrodu bola podávaná antiretrovírusová terapia podľa odporúčaných postupov za účelom maximálneho zníženia rizika prenosu infekcie na plod. U detí narodených HIV infikovaným matkám sú podávané ihneď po narodení antiretrovirotiká profylakticky a sú dispenzarizované za účelom vylúčenia prenosu infekcie. Bola vykonaná prevencia vertikálneho prenosu.
- b) NRC v spolupráci s infekčnými klinikami monitorovalo dve HIV - pozitívne tehotné ženy. Jedna tehotná bola novo diagnostikovaná v roku 2016, porodila dieťa v roku 2019. V roku 2019 NRC sledovalo spolu šesť novorodencov narodených HIV-infikovaným tehotným ženám. U troch z nich bolo sledovanie v roku 2019 ukončené s výsledkom HIV-negatívny, traja novorodenci sú ešte v sledovaní. Od začiatku epidémie v SR nebola u novorodencov infekcia HIV potvrdená.

Aktivita č. 2

Názov: Monitorovanie účinnosti medikamentózneho liečby všetkých pacientov vo vzťahu ku klinickým a laboratórnym prognostickým markerom (vyšetrenie CD4 T-lymfocytov, vírusovej záťaže, rezistencie, tropizmu)

Plnenie:

NRC pre prevenciu HIV/AIDS v rámci testovania laboratórnym prognostickým markerom u HIV-pozitívnych pacientov vykonalo 1 063 vyšetrení vírusovej záťaže, 364 vyšetrení rezistencie HIV na antiretrovírusové liečivá u HIV-infikovaných pacientov. Vyšetrenie tropizmu HIV sa vykonalo u 91 HIV-pozitívnych pacientov. NRC odporúčalo v závislosti od výsledkov konfirmačného vyšetrenia pacientov ďalej sledovať, dispenzarizovať na infekčnej klinike, darcov dlhodobo sledovať alebo natrvalo vyradiť z darcovstva. V spolupráci s infekčnými klinikami poskytovalo NRC pre prevenciu HIV/AIDS odporúčania infektológom pre nasadenie či zmenu liečby v procese monitorovania infekcie HIV u pacientov s ohľadom na hodnoty ich laboratórnym prognostickým markerom.

Testovanie vírusovej záťaže bolo vykonané v NRC na žiadosť infektológov pre pacientov dispenzarizovaných na infekčnej klinike v Bratislave, B. Bystrici a v Nitre. Z celkového počtu 67 monitorovaných novo diagnostikovaných pacientov v roku 2019 sa nedetekovateľná vírusová záťaž zistila v prvom vyšetrení u troch zo 41 pacientov a v následnom druhom vyšetrení po nasadení liečby u 24 z 26 monitorovaných pacientov. Uvedené poukazuje na vysokú mieru úspešnosti liečby u následne liečených pacientov týchto troch kliník. Testovanie vírusovej záťaže pacientov infekčnej kliniky v Martine a v Košiciach sa uskutočňuje pravdepodobne v spolupráci s iným pracoviskom.

Aktivita č. 3

Názov: Presadzovať zásadu dostupnosti a bezplatnosti antivírusovej liečby osôb s HIV/AIDS

Plnenie:

V Slovenskej republike je zabezpečená plná úhrada všetkých dostupných antiretrovírotík zdravotnými poisťovňami, čím je zachovaná dostupnosť liečby pre všetkých, u ktorých je indikovaná.

Všetkým osobám s HIV, u ktorých je indikované podávanie antiretrovírotík, je táto liečba dostupná a plne hradená zdravotnými poisťovňami v súlade s platnými legislatívnymi predpismi. Umožňuje to spôsob kategorizácie antiretrovírusových prípravkov, ktorý už dlhoročne uplatňuje zásadu plnej úhrady v tejto skupine liekov.

Aktivita č. 4

Názov: **Postexpozičná profylaxia profesionálnej nákazy vírusom HIV**

Plnenie:

Pre postexpozičnú profylaxiu zdravotníckych pracovníkov, v indikovaných prípadoch (výnimočne aj iných osôb), ktorí boli vystavení špecifickému riziku prenosu infekcie HIV, je vytvorená vo všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirotík. V týchto centrách je postexpozičná profylaxia dostupná v potrebnom časovom intervale pre zdravotníckych pracovníkov z celého územia Slovenskej republiky.

Aktivita č. 5

Názov: **Postexpozičná profylaxia nákazy vírusom HIV po znásilnení, po použití ihly, ktorú predtým použila HIV infikovaná osoba a po sexuálnom styku s osobou s HIV infekciou**

Plnenie:

Pre postexpozičnú profylaxiu osôb, ktoré boli vystavené špecifickému riziku prenosu infekcie HIV, je vytvorená vo všetkých centrách pre dispenzarizáciu osôb s HIV/AIDS pohotovostná rezerva antiretrovirotík, čím je táto profylaxia dostupná v potrebnom časovom intervale pre tieto osoby z celého územia Slovenskej republiky.

5. Záver

V roku 2019 sa pokračovalo v plnení jednotlivých aktivít národného programu, ktoré boli zamerané na prevenciu HIV/AIDS, testovanie, epidemiologickú surveillance, poradenstvo, monitoring, liečbu a starostlivosť o osoby s HIV/AIDS. Prevencia HIV/AIDS bola zameraná na celú populáciu Slovenskej republiky, s dôrazom na špecifické rizikové skupiny obyvateľstva. Výchovno - vzdelávacie aktivity formou prednášok a besied na školách vykonávali regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republiky. Veľký počet akcií, besied, diskusií, rovesníckych programov zameraných na prevenciu HIV/AIDS na celom území Slovenskej republiky realizoval Slovenský červený kríž. Zabezpečená bola prevencia u príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky a rovnako u hasičov, záchranárov a policajtov. V rámci preventívnych aktivít bola zabezpečená prevencia u klientov vo výkone väzby alebo trestu odňatia slobody. Zabezpečená bola realizácia prevencie u osôb poskytujúcich platené sexuálne služby a injekčných užívateľov drog predovšetkým prostredníctvom aktivít občianskych združení. Realizovalo sa testovanie v rizikových skupinách a aj anonymné testovanie. Bola zabezpečená adekvátna liečba osôb s HIV/AIDS.

Na základe vyhodnotenia jednotlivých aktivít možno konštatovať, že základné aktivity národného programu prevencie HIV/AIDS v Slovenskej republike boli v roku 2019 splnené.

